

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 47 (414)

Fredagen den 22 november 1895.

8 de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam ..... kr. 5.— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5.— Iduns Modet., månadsuppl. .... » 3.— Barngarderoben..... » 3.—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.		Redaktör och utgifvare: FRITHIOF HELLBERG. Träffast säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.		Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösnr endast för kompletteringar.)		Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.	
---	--	---	--	---	--	---	--	--	--

Louise Hammarström.

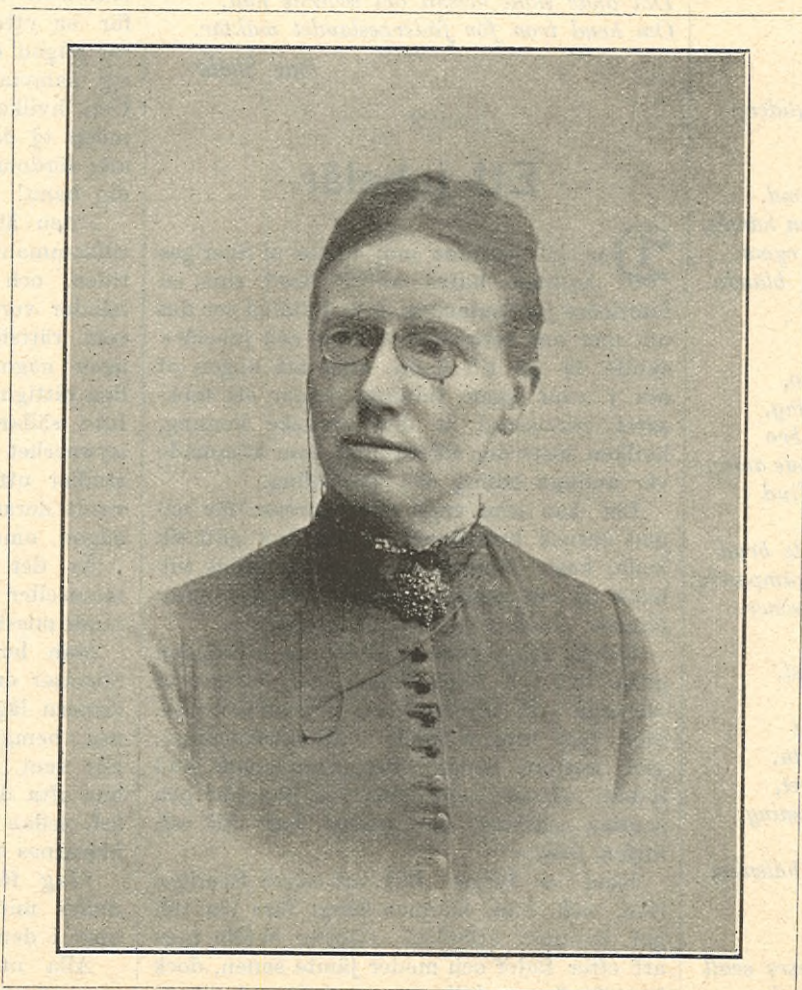
Berzelius lär någon gång hafva yttrat, att arbeten med kemiska analyser måste så fint utföras, att användande af frack och hvita handskar mycket väl kan ifrågasättas utan dess nedsmutsande eller orenande. Med detta har ock den store kemisten brutit stafven öfver flertalet manliga arbetare, ty hvar finnas väl de manliga kemister, som efter Berzelius kunna arbeta med den elegans och renlighet som den store mästaren, och hvar hafva vi väl laboratorier, så inrättade och underhållna, att man kan våga beträda dem frackklädd? — Betecknande är ock, att ett af de största laboratorerna i vårt land, där ungdomen erhåller sin första kemiska undervisning, på sin tid man och man emellan benämndes — »stallet».

Berzelii anförda yttrande hänvisar alltså de kemiska arbetena som ett passande område för kvinnlig verksamhet.

Den inre ordningen, det behagliga inomhus är vanligen föranlett af kvinnohanden. Den alltid lätta kvinnohand, som mera sällan »drumlar åstad», utan återställer hvarje föremål på sin plats, och som dag efter dag ej tröttnas i synbart enformigt arbete, erbjuder betingelser för likformighet i arbete, just där likformighet är alldeles nödvändig — vid kemisk analytisk verksamhet. Männens sträfvan till högre och högre, mera inkomstgifvande befattningar torde vara orsaken att mera sällan någons verksamhet som arbetande analytisk

kemist sträcker sig öfver ett tiotal år. Vi hafva i dag nöjet att för våra läsarinnor och läsare presentera en banbryterska på detta område, som genom tjuguarig verksamhet praktiskt visat kvinnans användbarhet som kemist.

Louise Katarina Hammarström är född den 25 maj 1849 i Hosjö kapellförsamling i Gefleborgs län. Fadern var en äfven medicinskt bildad prästman, som tidigt dog, hvarefter Louise under en stor del af sin uppfostran och äfven sedan vistades å ett modernt järnbruk i Dalarne och kom där i beröring med bergs- och andra kemister samt fick sålunda benägenhet för dylik sysselsättning; sedermera erhöi hon privatlektioner i Stockholm, började arbeta på ingenjör Werner Cronquists laboratorium 1875, antogs till assistent därstädes hösten 1876 och fungerade som sådan nära fem år. Under denna tid trädde den nyttigafna giftstadgan i gällande kraft; från fullkomlig frihet i afseende å handel med föremål, som voro arsenikhaltiga och därför giftiga, grep denna förordning med stränghet in i många köpmäns förhållanden och skapade enligt deras uppfattning ett nytt slag af brott, då det allenast var konsekvensen af själfbevarelse mot förgiftning, som förestafvade denna stränghet. Louise Hammarström var just en af dem, som jämte olikartade arbeten speciellt utförde arsenikanalyser och aflämnade många tusen resultat till sin chef.

Et hjem er der, hvor alle dine tanker
Kan lege frit som børn på faders fang,
Hvor ej din røst på hjertedøren banker,
Før svaret lyder i beslægted sang.

Et hjem er der, hvor dine haar kan graane
Og ingen mærker att du ældes dog,
Hvor kære minder dæmmer for at blaane
Som aasens rygning blaaner bagom skog.

Ibsen.

Tydligtvis är denna branch af analytisk kemisk verksamhet allt annat än hälsosam, hvarför ock vår kemist efter hand ägnade sig åt bergskemiska undersökningar samt blef bergskemist, 1881-87 vid Bångbro, därefter under nära fyra år vid Fagersta och slutligen till 1 januari 1893 vid Schiss-hyttan. Efter sålunda tillbragta nära 18 år som assistent och laborant åt andra, uppsatte Louise Hammarström i Kopparberg eget laboratorium, väsentligen för undersökning af malmer, metaller och öfriga hyttprodukter, men hvarest äfven andra analyser utföras till stort gagn för den bergsbrukande allmänheten.

Före Louise Hammarström har ingen vetenskapligt bildad kvinna under afsevärdt lång tid i vårt land ägnat sig åt praktiskt kemisk verksamhet, men sedermera hafva många flickor studerat kemi, och här och hvar finnas nu å laboratorierna anställda kvinnliga assistenter. Må så fortgå!

—r—r

Jeanne d'Arc.

*Min herdeflicka, hvad ser du på
Med blickar, som djupa och vidöppna
glöda?*

*Omkring dig de betande fåren gå
Och njuta på grönskande vallar sin föda,
Omkring dig strör våren sin rikedom,
Och ärlan med kvitter sin make lockar,
Och persiketräden fälla sin blom
Till marken i skära och doftande flockar.*

*Men utan tillsyn gå fritt dina får,
Och sländan utur dina händer är gliden,
Och till ditt lyssnande öra när
Ej minsta ljud, som förtäljer tiden.
Din strålände blick, utaf bilder skymd,
Ser intet af allt, som omkring dig kan hända,
Den ser långt utöfver det ändligas rymd,
Ser inåt, där himmelska syner den blända.*

*Ty snöhvitt oskuld och brinnande tro,
Som fått i drömmarnes lif sin daning,
Ha byggt åt tanken en skimrande bro
Till värld, som blott skådas af skäraste aning.
Där ligger på knä din själ inför Gud
I andaktsfulla och varma böner
Och ber under gråt som en älskande brud
För ditt sargade land och dess kämpande
söner.*

*Och hon, som hör de betrycktas röst,
Hugsvalerskan uli största smärta,
Som bar all lifvets sorg i sitt bröst
Och världens Frälsare vid sitt hjärta,
Den rena jungfrun, hvars ödmjukhet,
Hvars tro gaf människosläktet frälsning,
Af änglar buren i härlighet,
Din bön här möter med himmelsk hälsning.*

*Med röst, som likt klaraste flöjttoners soall
Till ett med serafernas hymner blandas,*

*Hon viger dig in till ditt heliga kall
Att tända den frihetens dag, som skall randas.
Hon visar dig stridens slutliga mål
Och lägger dess utgång uti din vilja
Och ger dig din segers hvita symbol,
Baneret med Frankrikes kungliga lilja.*

*Jéhanne, säg farväl till din fädernegård,
Lägg bort din herdestaf och din slända!
Den blick, som tills nu blott om hjorden höll
vård,*

*Skall mod hos tusenden snart upptända.
Din spensliga flickgestalt, böjlig och ung,
Skall slutas i rustningens iskalla pansar,
Till dess du skänkt Frankrike åter dess kung
Och friat ditt land ifrån fiendens lansar.*

*Men vet du, hvart sedan din väg skall gå,
Och har du ej sport dina slutliga öden?
Ack nej, ty tron tänker ej därpå,
Den följer blott, ända i lidandesglöden.
Ty ingen har ännu med oskyldig hand
För frihetens heliga sak lyft sin fana,
Som ej genom eldens förtärande brand
Måst gå att fullända sin segrande bana.*

*Jéhanne, du är yngst i din faders hus,
Som David, den kunglige herdegossen,
Men ditt rykte skall stråla i minnets ljus,
Se'n sekler släckt ut de jordiska blossen.
När lågan förbrunnit, som tände ditt bål,
Och din aska blåst bort för himmelens fläktar,
Din ande skall hoiska om segerns mål,
Om hvad tron för fäderneslandet mäktar.*

Ivar Sköld.

Ett jubelår.

Den 19 sistlidne maj borde af Sveriges kvinnor hafva blifvit firad som en femtioårs jubileumsdag, men i stället ser det ut, som om detta vårt »klang- och jubelår» skulle få gå till ända, utan att någon af oss i »vår egen tidning» ägnar ett tack-samt minnesord åt den svenske konung, hvilken löste den första boja, som hämmade vår andliga odling och utveckling.

Det kan icke vara utan intresse för någon svensk kvinna att, innan året gått till ända, kasta åtminstone en flyktig blick tillbaka på vår sociala ställning och göra jämförelser emellan forntid och nutid.

Enligt helge konung Eriks lag erhöi den gifta kvinnan tredjedelen, men endast af »lösören och afindegods», ur mannens bo. Men där broder fanns i föräldrahemmet, gick dottern arflös, eller, som lagens bud lydde: »Hvar som båda äro lika när och samma släktled, där gånge hatt till och hufva från.»

Kom så Birger Jarl att styra Sveriges rike, och han, mannen långt före sin tid, gaf kvinnan arfsrätt. »Dotter skulle taga arf efter fader och moder jämte sonen, dock hon blott en lott, sonen två, och likaså

skulle syster ärfva hälften mot broder, ehvad broder ärfde.»

Detta lagbud utfärdades möjligen 1261, då Birger Jarl gjorde bröllop åt sin äldste son, och under de 584 år, som därefter förflöto, befattade sig Sveriges lagstiftande män ej med några tankar på kvinnans medborgerliga rättigheter.

Det var först 1845 den 19 maj under Oskar I:s regering, som nedanstående lag utfärdades: »I arf tager man och kvinna lika lott, och vare ej någon skillnad, ifrån hvad stam den egendomen kommen är, som går i arf.»

Nutidskvinnan anar kanske ej, att detta lagbud, som hon finner vara helt enkelt och naturligt, i så väsentlig grad förändrat vår ställning, att alla de medborgerliga rättigheter, som vi sedermera vunnit, äro, så att säga, ursprungna ur förordningen af den 19 maj 1845, då syster och bror tillerkändes likställighet i arfsfrågor.

Så långt saga och historia räcka, hafva guld och andra ägodelar utgjort de mest betydande värdemätare för människans samhällsställning, anseende och inflytande. Kvinnans ställning före Birger Jarls tid kunna vi tänka oss, när vi känna till hennes underordnade förhållanden ända in till Oskar I:s dagar.

I hemmen ansågos då ännu sönerna för dubbelt så viktiga och betydande personer som döttrarna. Vile en af sönerna beträda studiebanan, ansträngde familjen sig till det yttersta för att skaffa honom medel därtill; men det skulle i allra flesta fall betraktas som en orimlighet, eller rent af för en yttring af vanvett, om systemen yttrat någon önskan att få medel till att skaffa sig samma mått af kunskaper som han. Och hvilka svårigheter, hinder och åtlöje mötte ej då de unga kvinnor, hvilka, trots alla fördomar, sökte bryta sig en själfständig bana!

I den äldste brodern sågo systrarna sin tillkommande målsman, när fadern gått ur tiden, och i hans samt en förmyndares händer voro de faderlösa flickorna så godt som rättslösa, isynnerhet som de sällan ägde någon smula kunskap om de få lagliga rättigheter, hvilka voro dem tillerkända. Icke sällan blefvo de brödernas nådehjon; isynnerhet var detta fallet, där brödernas studier uttömt familjens tillgångar, då det vardt deras moraliska skyldighet att draga någon omsorg om sina utblottade systrar.

Är det väl underligt, att orden gamla mamseller och gamla flickor fått en så skärande missklang, att den ännu gifver återljud.

Man ler möjligen i våra dagar vid berättelser om mödrar, som redan under det dottern låg i vaggan började arbeta på hennes hemgift. Men denna förtänksamhet blir rent af gripande, när man besinnar, hur ofta denna hemgift blef dotterns enda arf, sedan bröderna sins emellan skiftat föräldrarnes tillgångar.

»Jag får söka plocka sammans något under min lifstid åt mina döttrar,» hörde man i den tiden ofta mödrar yttra.

Alla utvägar till en själfständig verksamhet voro, som bekant, stängda för kvin-

nan. Hon var dessutom så van vid att anse sig för blott en half person, att man kunde långt senare än 1845 påträffa en massa kvinnor, hvilka lefde i den föreställning, att två kvinnors vittnesmål inför domstol gällde som half och fyra kvinnors som full bevisning.

Och ännu vittnar uttrycket »bara en flicka!» — när det förstfödda barnet är en dotter — hur djupa rötter föreställningen om, att kvinnan är en ringare varelse än mannen, slagit hos oss.

Enda utvägen att undkomma broders och förmyndares godtycke var att inträda i äktenskap, men icke ens i denna sak ägde flickan full beslutanderätt, utan måste äfven därvidlag bero af målsmannens vilja och samtycke.

Men om vissa punkter i lagen om äktenskap kan man ju ännu med fog säga, att den omyndiga flickan kommer, som hustru, ur askan i elden.

Vid konung Oskar I:s lagbestämmelse om *lika* arfsrätt föll den svåraste bojan, som hämmade vår mänskliga frihet och andliga utveckling. Döttrarnas ställning i hemmet blef en annan, sedan dess manliga medlemmar måste erkänna hennes likställighet i arfsfrågor, och då samhället ju utgöres af »de tusende hemmen», började man äfven där att betrakta kvinnan som något mera än ett, antingen begärligt eller besvärligt, husgerådsting. Här af följde helt naturligt, att vi själfva började känna våra egna anlag och framställa kraf på allmänt mänskliga och modborgerliga rättigheter.

Mången man — och äfven kvinna — siade visserligen om onda tider i anledning af lagen om lika arfsrätt, men siarnes profetier gingo ej i fullbordan. Tvärtom blef lagen till så stor fromma, att under Oskar I:s lifstid — riksdagen 1858 — kvinnan förklarades *myndig* vid 25 års ålder, såvida hon därom gjorde anmälan hos den domstol, hvarunder hon i förmyndaremål lydde; intill dess sådan anmälan skett, ansågs hon såsom omyndig.

Genom kongl. förordningen af 16 november 1863 upphäfdes sistnämnda stadgande, så att ogift kvinna, som fyllt 25 år, förklarades myndig, med rätt för henne att själf råda och förestå sin egendom.

Den 1 januari 1885 blef åldersgränsen för myndighets uppnående fastställd *lika* för båda könen, till 21 års ålder.

Hvilken kontrast emellan de 584 år, som ligga emellan Birger Jarls arfslag, och det halfva århundrade, som förflutit, sedan konung Oskar I:e utfärdade förordningen om lika arfsrätt för man och kvinna! Huru många banor ha ej under denna tid öppnats för oss kvinnor! Huru många fördomar ha ej blifvit nedbrutna och en bred väg röjd för de reformer, som ännu krävas för de båda könen medborgerliga likställighet! Äfven den af konung Oskar II den 11 december 1874 utfärdade förordning om *hustruns fria dispositionsrätt öfver sin arbetsförtjänst* är en utveckling och fortsättning af konung Oskar I:s genomgripande lagbud af den 19 maj 1845.

Väl höfves det därför Sveriges kvinnor att uttala tacksamhet mot denne konung, som intager ett så stort rum i arbetet för kvinnans frigörelse från långa seklers förtryck, orättvisor och fördomar.

Ave.

Om julförberedelser och julfrände.

Prisbelönad uppsats af Lotten Lovén.

(Forts.)

Låt oss antaga, att vi slaktat eller köpt en gris. Naturligtvis ha vi i god tid tingat ett behöfligt kvantum oxkött samt fjälster. Så tillaga vi korf af olika slag; mycket fläskkorf och potatiskorf är godt att ha, då sådan mat af de flesta är omtyckt såsom frukost- eller aftonrätt. (Särskildt bör detta beaktas vid denna tid af året, då en stor del af det nu så dyrbara äggförrådet åtgår under jultillrustningarna.) — Den korf, som stoppas i större fjälster, saltas lindrigt och är sedan färdig att koka. Den, som stoppas i de smalare fjälstren, halfbrynes, så att den hastigt kan färdigstekas, då så behöfves. Äfven refbensbjällen och den s. k. halssteken bryner man något och kan sedan vid behof fort anrätta dem. Julskinkan gnides med salt och lägges öfverst i saltkaret samt kan sedan lämpligen stekas under någon af bakdagarna, då ugnen är varm. Har man tillfälle att nu i förväg få en vacker oxstek, är det skäl att lägga den i mjölk för att ha den tillreds att steka, när helgen kommer. En omtyckt julrätt utgöra ju också de »skånska gässen»; sådana kunna äfven nu på förhand anrättas och användas, antingen kalla eller uppvärmas till middag eller supé.

Men under tiden få vi ej glömma en så viktig sak som *fisken*. De flesta husmödrar, öfven i städerna, föredraga nog att själfva bereda sin lutfisk, och har man blott en snäll och påpasslig jungfru till hjälp, vållar detta bestyr ej stor svårighet.

Allra senast fjorton dagar före jul köpes fisken, hugges sönder och lägges i regnvatten eller i brist däraf färskt åvatten, som dagligen ombytes under tre dagar. Därefter lägges fisken i en balja, och lut efter följande recept öfverhåles. — Till 5 R (= 2 kg. 125 gr.) fisk tages $2\frac{1}{2}$ R (= 1 kg. 63 gr.) soda, som upplöses i vatten och får koka upp. Sedan detta kallnat, ilägges två händer släckt kalk. Då fisken legat i denna lut under tre dagar, upptages den och lägges i färskt vatten, hvilket *icke* ombytes. När den skall användas, upptages den minst tre dagar i förväg och blötes i färskt vatten, som flitigt ombytes, tills den skall anrättas. — Denna beskrifning på fisklutning är fullkomligt tillförlitlig och skall med säkerhet gifva ett mycket godt resultat.

Under det att detta bestyr pågår och utan försummelse skötes, är det på tiden att *brygga julölet*.

I god tid urbönas alla käril med enos (= ene, kokadt i vatten). Dagen före brygden företages »mängningen». En half hektoliter malet malt lägges i ett kar; en person slår vatten öfver maltet, en annan omrör det väl. Så mycket vatten tages, att maltet fullkomligt genomfuktas. Därefter öfverhöljes karet med ett lakan och får stå i fred öfver natten. Följande dag uppkokas 157 liter vatten, som slås öfver maltet, hvarefter alltsammans arbetas väl och därpå får stå öfverhöljdt under $1\frac{1}{2}$ timme för att draga. Under tiden gör man i ordning det s. k. »rostkaret». På botnen af ett kar läggas väl urbönade bokträn, och därefter beklädes karet inuti med råghalm, också den urbönad. I det sålunda iordning-

ställda karet slås alltsammans, och vörten får sakta rinna i en balja, som ställes under, samt uppkokas därefter. Ytterligare två gånger får vörten rinna genom karet, och efter hvarje gång låter man den få ett uppkok. (Efter sista kokningen fräntages något af vörten till vörtbröd.) Därefter ilägges ungefär en handfull carragenmossa (som köpes på apoteket och med fördel användes för att få ölet klart) samt tre fulla händer humle. Detta får koka, tills det ser ut som om det skurit sig, och silas därefter upp i ett annat kar och får stå att svalna.

Ännu finns dock mycken kraft i maltet, som därför ej bör förkastas. Man kokar vatten, som slås därpå; humlen och carragenmossan tagas nu med, och alltsammans får draga, rinna genom rostkaret och så ännu en gång koka. På detta sätt erhålles godt svagdricka.

När ölet är tämligen kallt, — så kallt, att det kyler omkring armen, om den nedstickes däri, — tillsättes ungefär $\frac{1}{4}$ liter god bryggjäst. Nu öfverhöljes karet och får stå orubbadt till följande morgon, då jästen skummas af och ölet öses på rengjorda åttingar. Dessa sprundas väl och får stå orörda några dagar. Redan efter tre à fyra dagar kan ölet användas, men vill man buteljera det, måste det först stå i fjorton dagar.

Vid jästtillsättningen af svagdrickat är det ej så noga, utan den kan ske, när det ännu är ljumt.

Öl, brygdt efter dessa föreskrifter, blir synnerligen välsmakande, starkt och klart. En hvar, som använder samma metod, skall säkert erkänna den som det bästa sätt att erhålla ett ypperligt julöl.

Öljästen är bäst att använda vid bakning af sursött bröd och s. k. »skånsk limpä». Den bryggjäst, som fåss efter svagdrickat, är tillsammans med pressjäst utmärkt till annat bröd och skorpor. Dessa senare blifva däraf mörare och bättre, än om uteslutande pressjäst användes.

Ja, nu ha vi kommit in på kapitlet om *bakning*.

I ett större landthushåll måste naturligtvis denna del af julförberedelserna upptaga flere dagar; i ett mindre hushåll däremot kan måhända alltsammans affärdas på en eller två dagar. Att här ingå i detalj rörande bakningen af de olika brödsorterna är naturligtvis ej behöfligt, då hvarje liten »hjälpreda» i den svåra hushållningskonsten kan gifva oss förträffliga råd härvidlag. Kom blott ihåg, att vi dröja med bakningen i det längsta och låta sista bakdagen vara dagen före julaften. Beträffande småbrödsbaket torde en liten erinran vara på sin plats. Baka ej många sorter; hellre några få, riktigt goda, och mycket af dessa. Framför allt behöfvas pepparkakor, ju flere dess bättre. Af andra sorter verkligt läckra småbröd må här meddelas ett par beskrifningar. Dessa bröd hafva äfven den utmärkta egenskapen att hålla sig länge, om de förvaras i blecklådor eller stenburkar.

Smörkransar. 425 gr. smör tvättas väl och röres med 160 gr. socker, 2 äggulor och 638 gr. hvete-mjöl. Degen kaflas, och kakorna uttagas med ett mindre glas; i midten af hvarje uttages med fingerborg eller annat lämpligt föremål en rundel, så att kakan får form af en krans. Man bестryker kransarna med tunn äggula samt doppar dem i socker och hackad mandel.

Citronbröd. 425 gr. socker, lika mycket fint hvete-mjöl, 5 hela ägg, 160 gr. skirdt smör, skalet af två citroner. Smöret arbetas, tills det blir hvitt, hvaref-

ter allt det öfriga inblandas. Af degen rullas små bröd, till längd och tjocklek som ett finger.

Judebröd. En deg tillagas af 213 gr. skirdt smör, 6 ägg, 425 gr. brunt puder socker, 850 gr. hvetemjöl, 7 gr. hjorthornsalt samt kanel och kardemumma efter smak. Degen utkafas, uttages med något mått i stjärn- eller eklöfsfasen, och kakorna öfverstrykas med äggula, uppblandad med litet vatten, samt beströs med socker och kanel.

Vill man någon gång under helgen hastigt skaffa färskt, godt kaffe- eller tébröd, kan följande rekommenderas.

Jästmjölskaka. I 319 gr. hvetemjöl blandas en dessertsked jästmjöl. Fyra ägg vispas med 319 gr. fint socker; däri hålles en kaffekopp söt mjölk, 4 à 5 matskedar skirdt smör samt, om så önskas, litet rifven mandel. Sist inarbetas mjölet. Smeten slås i smord och bröad form samt gräddas, liksom ofvannämnda sorter, i lagom varm ugn.

För en och annan husmoder är det kanske ett ganska stort bryderi att hitta på efterrätter till de många helgdagarna. Till deras tjänst följer ett litet urval af recept på sådana. Särskildt klänetera äro ju en gammal stående svensk julrätt.

Klenät. I södra Sverige saknas dessa kakor knappast i något hem under julen; serveras med fin sylt till, utgöra de där den gifna efterrätten på julafton såväl som och på de öfriga helgdagsaftnarna. — En deg göres af 10 äggulor, 5 matskedar strösocker, 5 matskedar gräddeskalet af en citron samt mjöl efter behag, dock så litet som möjligt. Degen utkafas mycket tunt, och med sporre uttagas däraf tumsbredda, ungefär 7½ cm. långa remsor. I midten af hvarje göres med sporen en skåra, och genom denna trädes ena hälften af kakan, som därefter något utdrages på längden. Kakorna läggas på mjölade bräden och kokas därefter i gåsflott eller i brist däraf i svinfloft. Då de flyta upp och äro ljusbruna, läggas de på gråpapper att afrinna. — Vill man ej använda så många äggulor till denna sats, kunna i stället några af hvitorna tagas med.

Mandeltårta. I 107 gr. smör inarbetas 213 gr. hackad mandel; därefter blandas detta med 3 ägg, sammanvispade med 319 gr. socker, samt tre à fyra kokta, kalla, rifna potatis. En tésked potatismjöl kan tilläggas. Gräddas i pannjärn eller bleckform, som bestruktis med kallt smör och beströts med rifvebröd. Tårtan kan mycket väl gömmas ett par dagar.

Äpplepaj. Af 107 gr. smör, något mera mjöl och 1 äggula göres en deg, som utkafas tunt. Därmed beklädes en bleckform inuti, och stadigt, sött äpplemos iläggas. Af degen har man sparat en del, som nu utkafas och pålägges som lock. Gräddas i ej för varm ugn och serveras varm med vaniljsås eller vispad gräddeska.

Fyllda äpplen. Jämnstora, goda äpplen skalas, och kärnhusen urtagas med äpplepipa. Nu har man tillreds en smord och bröad låg bleckform eller ändå bättre ett porslinsfat, som tål ugnsvärme. Äpplena doppas i smält smör och rullas i skorpmjöl samt läggas så tätt som möjligt i formen. Nu fyllas hålen efter kärnhusen såväl som andra mellanrum med socker och hackad mandel. Formen får stå i ugnen, tills en vispkvist lätt går genom äpplena. De serveras utan något tillbehör.

Mörtårta. 213 gr. väl tvättadt smör röres tills det blir hvitt, hvarefter 2 äggulor iröras jämte 140 gr. socker och 319 gr. mjöl. Degen utkafas i bottnar, som gräddas i måttlig värme. Mellan bottnarna lägges sylt eller äpplemos. Tårtan serveras med vaniljsås eller vispad gräddeska.

* * *

Under det husmodern med så många biträden som möjligt styr och ställer i kök, bryggghus och bakstuga, företages inomhus en grundlig rengöring. Den bör helst försigå under de sista dagarna före julafton och vara så anordnad, att husets medlemmar ej behöfva lida däraf. Blott ett eller ett par rum tagas i sender; man såptvättar och skurar dem grundligt, piskar mattor och möbler samt ordnar dem fullständigt, så att herrn i huset, fullvuxna söner och möjligen anlända julgäster ha en lugn och bekväm tillflyktsort, under det man låter det ena rummet efter det andra genomgå samma reningsprocess. Får allt detta gå

ordentligt och systematiskt till väga, behöfver visst icke därigenom familjens trefnad åsidosättas, och hufvudern kan utan någon som helst känsla af obehag motse nästa års julrengöring.

I skymningen på eftermiddagen dagen före julafton bör man ha lagt sista hand vid bakning såväl som rengöring. Jungfrurna få då verkställa den vanligen mycket kära plikten att skura köket, köksuppgången och sitt eget rum samt därefter pryda och ordna sitt departement efter bästa förmåga. Mamma själf och hennes döttrar kunna nu med större lugn är förut på lång tid slå sig ned vid kaffebordet, i det glada medvetandet att hafva fullgjort ett godt arbete. De färska bullarna smaka så jullikt, och smättingarna känna redan en försmak af hvad som komma skall.

Men ännu får man ej slå sig till ro. Gardinerna ligga där, bländande hvita och nystrukna; nu skola de sättas upp. Mor och hennes längsta, starkaste flicka åtaga sig det bestyret med vana händer, och under tiden få de yngre barnen med en af de stora systrarna som förstyre det ej ringa förtroendet att polera silfret och ordna salsskänken. Det är ett riktigt sällskaps-göra, detta, och man kan därunder sitta så trefligt tillsammans vid det stora salsbordet. Ett par timmars arbete är det nog, men sen har man också allt så putsadt och fint, färdigt att när som helst pryda bordet.

Nu sättas ljus i alla stakar och kronor, rena dukar läggas på småborden, och alla fina småsaker, som blott vid högtidliga tillfällen få vara framme, ordnas nu på sina platser och göra sitt till att pryda hemmet. Mamma öppnar sitt välförsedda linneskåp och lägger fram allt, som vid städningen i morgon skall fördelas på de olika sofrumen. Och så, efter en tidig supé och en kort stunds samvaro, säger man godnatt till hvarandra, kanske med blidare stämma och vänligare tankar än vanligt. Visst är, att åtminstone barnen känna det högtidligt och underbart vid den tanken, den sista de fasthålla, innan John Blund söft dem till ro: »I morgon är det julafton!»

(Forts. o. slut i nästa n.r.)

En tågsammanstötning.

Skiss för Idun af

Karl A. Tavaststierna

Det var min liflige, gråklädde och meddelsamme reskamrat på järnvägen, som med dramatisk kraft berättade följande, hvilket han själf upplefvat:

»Ni kan tänka er att en tågsammanstötning är något af det hemskaste, man får vara med om. Det är någonting, som man aldrig glömmer, det är någonting, som bränner sig fast i minnet och i hjärnans fibrer med sådan styrka, så att man ännu långt efteråt kan genomgå alla skräckscener lika tydligt, som hade man upplefvat dem i går.

Jag ska berätta er, huru det var, när jag kom att vara med om en sådan olyckshändelse. Eller kanske upprör det er för mycket att höra mig omtala det just nu, när vi själfva sitta på järnvägen och rusa blindt framåt med fyra mils fart i timmen? Kanske kommer det er att få obehagliga rysningar? Kanske kommer ni att tänka på, att vi när som helst kunna möta ett annat

tåg, som också rusar framåt med fyra mils fart i timmen och att vi således stöta ihop med summa åtta mils fart i timmen? Det är redan en förfärlig hastighet och stöten blir, som ni lätt kan föreställa er, utomordentligt våldsamt.

»Ser ni här!» — han tog om järnet, som uppbar nätet ofvanför våra hufvuden — »detta järn blåses af af bara lufttrycket vid sammanstötningen. Har ni sett nogare på de starka järnbjälkar, som bilda underlaget till vagnen? Jaså inte. Nå, — en sådan järnbjälke är femtio gånger starkare än detta här röret. — Men vid en sammanstötning af bara sex mils fart i timmen har det händt, att bjälkarna sett ut så här — —!»

Han beskref en zigzaglinie i luften och kramade sedan ihop den osynliga bjälken mellan sina händer och kastade bort den som ett slags nystan.

»Ni kan däraf föreställa er, huru ett ben och en arm se ut efter katastrofen, om man råkat få taga emot stöten med dem. Nej, jag ser, att ni tycker det är obehagligt. Jag ska inte tala vidare om det. — Jag ville bara skaffa er en jämförelsepunkt mellan hållbarheten hos en stark järnbjälke och de starkaste partierna i människans skelett. Jag vill alls inte leda edra tankar på, huru de svagare och känsligare partierna af vår organism skulle taga sig ut efter skrällen. Förlåt mig, att jag oroar er! Jag tror visst inte, att vi just nu ha att befara en sammanstötning, men skulle det ske, så kunde det bli rätt obehagligt, förstår ni?»

Isynnerhet som det nästan alltid uppstår eld i de sammangyttrade spillrorna, så att de som icke kunna hjälpa sig ut ur högen, bli för det mesta stekta eller skälade af ångan, som strömmar ut från den sönderbrustna värmeledningen och från lokomotiven. — »Ja,» tillade han och såg tankfullt och mystiskt bekymradt på mig — »man ska inte tro på varsel. För gör man det, så undgår man aldrig aldrig att oroas sig. Jag har just i natt haft en varsel, alldeles likadan som den jag hade för ett antal år sedan, när jag var med om tågsammanstötningen. Men ni tror ju inte heller på varsel, det ser jag, och därför kunna vi båda taga det alldeles lugnt, inte sant?»

Det vore ändå hemskt, om någonting sådant skulle inträffa, eller hur? Jo, jag ser, att ni också tycker det. Visst vore det hemskt, förstås. — Vet ni, huru jag räddade mig senast? Jag ska berätta om det. Det skedde så här. Jag var så godt som daglig passagerare på bantågen mellan — ja, det hör inte hit, men så mycket kan jag säga, att det var ungefär en mil framåt härifrån. Alltnog, jag var van vid att resa den sträckan, och varnad af varseln jag haft, gaf jag noga akt på allting. Ty fast jag inte tror på varsel mer än ni gör det, så föra de dock någonting obehagligt med sig hvarje gång de infinna sig och skrämma oss — eller hur? Visst göra de det, inte sant? Jo, jag ser, ni tycker som jag.

Som sagdt, jag var visst inte farligt uppskrämd och rädd, men jag gaf noga akt på allting, som passerade. Kupén var fylld af folk, alldeles som i dag, fylld af sorglösa lyckliga människor, som alls inte anade, att de skulle krossas till mäska och ångkokas om några minuter. Jag satt ungefär som nu, lika långt ifrån utgången och

Af Klådes, Stickulle och Ull tillverkas alla slags Herr- o Damtyger samt Konstväfnader i starka och vackra kvaliteer.

uti
Norrköpings Ullspinneri
Slöjdgaan 7, Sthlm, Allm. t. 70 96.

Billiga arbetslöner: Klädninnstyg, 8—9 kv. br., pr mtr kr. 1,20, Kostym- o. Kapptyg 1,75, Filtar 3 à 5 kr. Vile afhämtas! Kem. tvätt o. färgning emott.

betraktade de resande med ett slags medlidande, alldeles som hade jag kunnat förutse deras öde. Jag minns, att jag tyckte synd om dem allihop, utan att rätt veta hvarför.

Nå, bäst jag sitter och gifver akt, så hör jag, att lokomotivet ger ursinniga bromssignaler och att farten saktas ganska våldsamt. Jag gissade, att någonting förfärligt skulle inträffa, såg på samma gång till min förvåning, att de andra resandena hvarken hörde signalerna eller anade oråd. De sutto lugna som förut och tycktes anse allt i sin ordning. Då vaknade min själfbevarelse-drift och gjorde mig så godt som brottslig. I stället för att varna dem och skrika ut, att vi om några ögonblick skulle stöta samman med ett mötande tåg, tog jag en hastig öfverblick af situationen och insåg, att jag möjligtvis ännu kunde rädda mig själf genom att icke göra allarm eller ställa till rusning mot den smala kupédörren. Jag störtade därför med återhållen andedräkt förbi mina reskamrater mot dörren, och jag glömmes aldrig den nedriga glädje, jag ett ögonblick kände öfver att ha lyckats lura dem att sitta still. Jag minns flere af passagerarnes ansiktsuttryck, då de sågo mig taga en så brådstörtad reträtt, särskildt minns jag den flegmatiska och missaktande blick jag fick för mitt fjäsk af en däst och tjock brukspatronsfigur, hvars fläskhydda jag stötte till i förbifarten.

Ögonblicket därpå stod jag ute på vagnens lilla plattform och lutade mig fram öfver den lilla järngrinden, ni vet, som är stängd, medan bantåget är i rörelse. Och jag såg icke långt framför oss det andra bantåget, inhöljdt i en sky af stoft och ånga under ansträngningarna det gjorde för att hejda farten. Vårt eget tåg stod nästan stilla redan, och jag trodde ett kort ögonblick, att hela katastrofen kunde undvikas. Men kanske har ni observerat, att man mycket lätt misstager sig på farten ett bantåg gör, — alltnog, också jag misstog mig. Vi rusade allt närmare ång- och stoftmolnet framför, eller också kom det rusande på oss. Jag hade ej ett ögonblick att förlora, jag öppnade grinden blixtnabbt och tog ett långt språng snedt framåt med all den samlade muskelkraft min oerhörda nervspänning gaf mig.

I samma ögonblick jag fann mig ligande framstupa på banvallens sluttning, törnade bantågen ihop med ett förfärligt dån af krossade koffertar och bristande järn, sjudande ånga och klirrande glas, — alltsammans kom störtande öfver mig där jag låg och vändades — — —

Min gråkläddes reskamrat afbröt sig plötsligt, steg impulsivt och häftigt upp, kastade en förskrämd blick ut genom kupéfönstret — och störtade mot dörren, i det han ängsligt ropade till mig:

»Där är det — där är det...!»

Jag vill icke säga, att jag med iskall likgiltighet åhört hans berättelse, än mindre hade hans besynnerligheter om varsel och hotande olycka lämnat mig fullkomligt oberörd. När han gjorde sin instinktiva reträtt mot kupédörren under det hemska utropet, att det mötande bantåget nu var där, flög också jag ofrivilligt upp och rusade ut efter honom.

På vagnsplattformen stod han leende, blickade försmädligt åt mig, klappade mig lugnande och sade nu i en helt ny ton:

»Jag tror ni blef skrämd? Eller vill ni

bara höra slutet af historien? Nå det är lätt berättadt. Jag kom ifrån hela affären med ett skrubbsår på knät och ett annat på armbågen samt litet ömma leder under några dagar framåt.»

Jag såg förvånad och antagligtvis icke så litet flat ut, jag ämnade fråga, hvad hans utrop nyss betydde, då han sprang ur kupén, men han förekom mig.

»Det var just här det passerade,» sade han, »och jag ville ut och se på stället, förstår ni?»

»Ånej — jag förstår inte mycket. Så vidt jag vet, har aldrig en större järnvägsolycka hänt på denna bana, allra minst så här nära Stockholm — — —»

»Alldeles rätt!» gentog han. »Den har inte hänt. Jag har bara drömt om den, men så lifligt, att jag upplefvat alltihop. Och jag vaknade ur drömmen, då jag föll i golfvet och skrubbede mitt knä. Jag störtade nämligen ur sängen, i detsamma jag kastade mig från bantåget, och jag kom till mig på kalla golfvet, väl två eller tre alnar ifrån min bädd...»

»Åh — ja så!» sade jag höfligt förargad.

»För öfrigt,» återtog min besynnerliga reskamrat, »är jag skådespelare och föreläsare och gör också litet i spiritism. Jag berättade för första gången denna historia, och det var för er. Ni får förlåta, om jag så att säga satte den i scen och berättade den, så lifligt som jag möjligen kunde, — jag ville bara se, om den verkade. Den gjorde det, och jag tackar er, för att ni varit en älskvärd åhörare. Nu vet jag, att den är bra. Tack ska ni ha, min bästa herre!»

Med en artig bugning räckte han mig sitt visitkort och jag läste:

Edvin Petterson

Professor i värtalighet och spiritism vid universitetet i Pensaiola U. S.

— — —

Iduns julnummer

och

”julnummerstäflingen”.

Som våra läsarinor helt visst erinra sig, läio vi i början af året en urklippsbillett medfölja ett af våra nummer till ifyllning af prenumeranterna (»Hvilka önsknningar har ni att framställa med afseende på Iduns julnummer år 1895?») och utfäste ett pris på 25 kronor att tilldelas den, som inkom med det bästa förslaget. Detta pris återstår nu att utdela, sedan vårt julnummer ligger i det närmaste färdigt och vi alltså kunna afgöra, i hvad mån vi upptagit och begagnat insändarinnornas olika förslag och idéer.

Det visar sig då, att fyra insändare — fru V. Braathen, Göteborg, »Stenia», »A. B—m», Eksjö, och »A. M.», Upsala — begärt »interiorer från kungliga slottet och hemlifoet därstädes», en insändare — »Jy», Karlskoga — »poem af konung Oscar II». Genom den redan bebådade artikeln »Hemmet i konungaborgen» samt genom den dikt af h. m:t konungen, hvilka komma att inflyta i vårt julnummer, ha alltså dessa fem insändares förslag upptagits och realiserats. Vi anse därför rättvisan bjuda, att det utfästa priset jämnt fördelas emellan dessa fem, så att hvar och en erhåller 5 kronor, och bedja

vi pristagarne snarast meddela redaktionen fullständiga adresser i och för prisens öfversändande.

Red. af Idun.

”Skönhetsmedel”.

(Uppsatsen öfversedd och gillad af Iduns läkare.)

(Forts. o. slut.)

För fräknar anbefalldes redan för nära fyra hundra år sedan ofvannämnde mästern Hieronimus Brunswyg det giftiga kvicksilversublimatet, och den berömde hudspecialisten i Wien, professor Hebra, känner ännu intet verksammare medel. Emellertid verkar detta som andra medel blott tillfälligt, ty om det än fräter bort fräknarne, så återkomma de likväl alltid hos dem, som hafva anlag därför, så fort huden ånyo utsättes för solsen.

För tänderna rekommenderar vår gamle örtkännare ett särdeles farligt medel. Han låter nämligen destillera ett halft pund koksalt och lika mycket salpeter med ett pund kalcinerad vitriol och erhåller då ett »aqua fort», som är guldsmeder och kemister välbekant. På sin besvärliga gammaltyska beskrifver han omständligt huru behandlingen härmed bör tillgå: »Hvar nu någon vill göra tänderna hvita, så tälje han en liten träpinne, i tjocklek och längd lik en vanlig skrifpenna, och sedan tandkötet med smält smör, äfvensom läpparne bestrukne blifvit, doppe han nämnda träpinne i vätskan, och varda tänderna därmed gnidna upp och ned, tills de blifva som ’helfenben’.»

Riktigt hvita måste de blifva, ty det enligt föreskriften destillerade vattnet är intet annat än skedvatten, hvari guld upplöses, tandemaljen att förtiga! Den läkare, som i våra dagar toge sig för att rekommendera skedvatten såsom putsmedel för tänderna, kunde riskera att bli stämd.

Allt som fräter tänderna är skadligt för dem. Syror upplösa tandemaljen och fördärfa tändernas krona. I trots häraf anbefalles alltjämt en tillsats af salicylsyra till tandtinkturen, ehuru denna syra i starkare dos häftigt angriper dem.

Man kan uppställa det påståendet, att salicylsyran fördärfvat flere vackra, goda och starka tänder än det fullständiga underlättandet af deras vård skulle gjort. Man kan ej nog varna för salicylsyran, detta moderna tandskedvatten, och den som en gång blifvit gjord uppmärksam på dess skadliga verkningar, skall ej vara sen att bannlysa alla salicyltandmedel.

Vi äga emellertid ett utmärkt medel, såväl för tänderna som för hyn, det är det där verksamma något, som finnes förborgadt i maj-dagg och mars-snö. Nattdagg bleker, därför måste linnet ligga ute i det fria hela dygnet, där hvarest man bleker enligt gammal god sed. Kemisterna, som gärna ville veta allt, ville äfven veta, hvad som egentligen åstadkom gräsbleket, och de utforskade hemligheten. De funno, att ljus, luft och vatten voro nödvändiga därtill, och att ljuset i vattnets närvaro inverkade på luftens syre, så att detta antog en säregen form, som förstörde färgämnet i linnetrådarna. Detta var, hvad man till åtskillnad från vanligt syre, kallade det »verksamma syret». Man sade sig då, att om det vore möjligt att på kemisk väg framställa detta slags syre, skulle man åt industrien förvärfva ett blekmedel långt bättre än såväl chlor som svafvelsyra, emedan det på intet vis angrep eller frätte.

Sedan flere år äger man nu denna kemiska sammansättning och därtill så billig, att den användes i stora mängder vid blekning af stråhattar, fjädrar, elfenben etc. samt i sidenfärgerierna. Detta blekmedel, som kan fås på de flesta apotek, heter vätesuperoxid. Detta är vatten med dubbelt så mycket syre som i vanligt vatten. Gjuter man ett par droppar af denna vätska i flata handen, så ser man små gasblåsor utvecklas och huden öfverdrages med en tunn, hvit hinna. Denna iakttagelse gjordes först af de arbetare, som på de kemiska fabrikerne syssla med detta preparats framställande, därvid deras händer dagligen komma i beröring med oxiden. Dessa arbetare hafva nämligen, trots sitt tämligen hårda handverk, så fina, hvita händer som hvilken fin, ung dam som helst. Detsamma gäller naturligtvis äfven ansiktshuden. Använd på den i svag boraxlösning rengjorda huden, aflägsnar vätesuperoxiden alla de ojämnheter, hvilka häröra från de öfre cellagren, och när hvarken sommarsol eller hetta får inverka, borttager den

Juvelerare
K. ANDERSON
1 Jakobstorg 1

Ringar,
Broscher,

Armband,
Kedjearmband,

Kedjor,
Nålar,

Silfverarbeten,
Bordsilfver.

Modernast!
Solidast!
Billigast!

Bref besvaras omgående.

efter någon tid äfven fräknarne. Man gör bäst i att påstryka vätskan med en liten svamp och låta den torka in.

Alla de lofordade och dyra hårvatten, hvilka anbefallas till att färga hår guldblondt, innehålla vätesperoxid, och i själfva verket är den också ett oskadligt blekmedel för håret.

Men framför allt är den ett af de bästa, om icke det bästa tandmedlet. Utan att vara skarp eller frätande, förlämnar den åt tänderna en ren, glänsande färg. Den desinficerar långt kraftigare än den för tänderna så fördärliga salicylsyran, den dödar bacillerna och hämmar tandrötan. Dessutom kan den användas i helt sparsam mängd. Det är tillräckligt med så många droppar däraf, som tandborsten förmår uppsuga, och vanligtvis behöfver man ej begagna sig af det mer än två gånger i veckan.

Tack vare sin desinficerande förmåga är den ock ett förträffligt mun- och gurgelvatten för alla, som uppehålla sig i sjukrum. För att göra den i smaken något fadda vätesperoxiden angenämare, kan man tillsätta ett par droppar pepparmyntlösning. Pepparmynt är äfvenledes bakteriefientligt och understöder sålunda oxidens verkningar.

Majdagg och ändå mer mars-snö voro, som man ser, fullt berättigade skönhetsmedel, ehuru väl det önskade resultatet långt fortare frambrings af ofvannämnda kemiska preparat. Från majdagg till vätesperoxid synes vägen visserligen mycket lång, i själfva verket så lång som den moderna vetenskapens utvecklingsperiod. Likväl stå de hvarandra ganska nära såsom skönhetsmedel betraktade, i det de båda hafva samma ämne gemensamt: det milda, blekande, desinficerande »verksamma syret». Det är således beaktansvärdt, huru väl man i gamla tider iakttog naturen, och huru man mestadels befann sig på den riktiga vägen.

Så långt ur vår sagesmans ganska läsvärda uppsats. Vi vilja blott tillägga, att om någon finner sig hägad göra ett försök med de af honom förordade, såsom det synes, tämligen enkla skönhetsmedlen, torde det kanske dock, åtminstone hvad den så lofordade vätesperoxiden beträffar, vara rådligt att i början iakttaga en viss försiktighet och ej använda för starka lösningar.

»Sic».

Det skönas betydelse.

En serie uppsatser för Idun, bearbetade efter utländsk källa af H. F.

IV.

Det sköna i literaturen.

Literaturen intager rang bland de sköna konsterna. Hvad som gäller om det sköna hos konsten i allmänhet, gäller därför äfven om denna gren däraf och behöfver icke här upprepas. Men literaturen är en konst, som är så tillgänglig och nödvändig för alla, att den fordrar sin särskilda betraktelse. Den utgör det samlade förrådet af människors erfarenhet i tankar, i känslor och handlingar. Såsom sådant har det en makt, framför all annan konst, att gifva näring åt intelligensen, uppväcka fantasien och inverka på handlingarna. Därigenom att den visar oss det bästa, som blifvit tänkt och sagdt och gjordt, har den ett ofantligt inflytande till det goda; den skänker oss möjligheter till odling, större än någon annan konstart erbjuder.

Men vi få ej glömma, att ej alla dörrar, den öppnar för oss, leda till det goda. Såsom Carlyle säger: »Några få böcker leda uppåt, föra oss närmre himlen, äro af oskattbar nytta till befrämjande af undervisning för alla generationer. Andra, en bedräglig mängd, leda nedåt och göra ständigt större och förskräckligare skada.»

Detta omärkliga, allt genomträngande inflytande har sina faror, omärkliga och vidtgående som det själf. Naturen och hennes skönhet

kunna vi alltid öppet välkomna och behöfva aldrig betvifla hennes budskap; i värsta fall låta vi det mötas af döfva öron och tröga hjärtan. Men med konsten, och i synnerhet denna gren däraf, är det högst nödvändigt att begagna vår mänskliga företrädesrätt af valfrihet. En fransk författare har definierat ett konstverk såsom »en vrå af naturen sedd genom ett temperament». I literaturen är det detta temperament hos författaren, som vi måste taga med i räkningen. Det utgör själfva det väsentliga i den makt, som literaturen har öfver oss, en makt, som antingen åstadkommer den högsta nytta eller den mest försätliga skada. En sann poet är en mänsklighetens välgörare; han håller idealets inspiration öfver våra vardagliga lif och sprider öfver dem ett ljus, som icke är af denna världen. Men en poet kan äga stark inbillningskraft, idéer rika på skönhet och originalitet samt en formfulländad stil, och likväl, om han saknar moralisk insikt, är han ingen sann poet. När det rena ljuset faller genom den dimmiga atmosfären af hans temperament, brytes det och visar oss tingen oklara och förvridda.

Det gifves en pröfvosten, hvarpå man kan skilja det höga inom literaturen från det låga, det värdefulla från det värdelösa. Fråga först, har det skönhet? Därefter, har det sanning? Hvad som först kan förefalla oss som skönhet, kommer att förändra utseende, om vi icke däri kunna finna det höga moraliska element, som fordras. Om hvad vi anse vara sanning ej innehåller någon förädlande skönhet, är det blott en halvesanning, som alltid är den farligaste. Det kan t. ex. sägas att det onda är sant, ty det onda existerar ju utom all fråga; men att måla och utbreda sig öfver det onda och fästa vår blick därpå såsom sanningen skulle vara att falla i en olycksalig och hädisk villfarelse.

Det är icke bra för den naturalistiske författaren, och icke heller för hans läsare, att kasta sanningens ljus alltid och allenast på de mörka och dåliga punkterna i den mänskliga naturen, att framvisa dess svagheter utan medkänsla, dess synder utan sorg, dess lidanden utan tröst. Hvad som är simpelt, groft eller orent blir det icke mindre, därför att det är korrekt teknadt, och vi få icke låta någon talangfullhet i stilen bortskymma ämnets värdelöshet.

Mycket gäller i våra dagar för literatur, som alldeles förnekat sin rätt till detta namn, emedan det vid närmare granskning saknar de båda viktigaste beståndsdelarna, sanning och skönhet. Under hvarje tidsålder hafva de verkliga böckerna, de hvari store män nedlagt hela sin själ och hvarmed de ökat den intellektuella rikedom i världen, alltid varit mycket få, men aldrig förr har det producerats en sådan kolossal myckenhet af arbeten, som antingen icke utgjort något bidrag till denna rikedom, eller också rent af gjort människorna intellektuellt fattigare genom att taga deras tid och sinnen från de sanna böckerna.

Vid detta namn kunna vi verkligen icke kalla den mängd volymer, som år efter år hoppar sig öfver oss, ehuru de därför visst icke alla äro värdelösa. Det ständiga flödet af noveller, romaner, resebeskrifningar m. m. har sin särskilda plats i vårt lif och, om det hålles inom vissa gränser, ett godt ändamål; men låtom oss icke bedraga oss och tro att vi läsa i detta ords högsta bemärkelse, ty dessa innehålla blott »hvardagsmänniskors prat», jämfördt med »de store andarnas majestätiska tal».

Det finns emellertid värre saker än hvardagligt prat, det finns onda tungor, som häna

och bespotta allt, som är rent och heligt, och gjuta gift in i själarna. Under det man betraktar det sköna i literaturen, måste man med sorg och vämjelse vända sig bort från den afskyvärda råheten och moraliska skefheten hos mycket, som bjudes oss under detta höga namn. Vårt enda skydd mot allt slags ondt härvidlag är att beslutsamt odla vår smak för det högsta och bästa, tills allting annat med tiden blir oss outhärdligt.

Medan vi äro unga och vår smak utvecklade, faller det sig ej naturligt för oss att uppsöka det bästa, och likasom man ej så lätt smälter den föda, man intar utan aptit, så tjänar det ingenting till att vi trötta oss med att läsa »contre coeur», hvad som f. n. går öfver vår horisont. Men det vore önskligt, att ungdomen alltid valde det bästa inom den genre, som mest roar dem, att detta må blifva ett trappsteg upp till något högre. Shakespeare säger:

»Det blir ej något af där lusten felas,

Studera det som mest ni tycker om.»

Största vikten ligger därpå, att vi äro säkra om, att hvad vi läsa är utom allt tvivel bra och bra för oss. Inom vetandets olika grenar böra vi, så vidt möjligt är, eftersträfvat det bästa. Men huru mycket gagn vi än kunna hafva af hvad man kallar »nyttig läsning», så låt oss icke glömma, att inbillningens värld icke är så abstrakt och överklig, som somliga tro, utan en värld hvilken bildats ur kaos genom människans skönhetssinne. Det är möjligheternas rike, en tillflyktsort undan lifvets brister och illusioner.

Fröken Lotten Lovén, Kristianstad,

har nu gifvit sig tillkänna som författarinna af den prisbelönade uppsatsen »Om julförberedelser och julfirande» och är priset till henne öfversändt.

Ur notisboken.

Våra tjänares framtid. På ett möte i hufvudstaden den 17 april i år, hvilket var besökt af omkring 500 personer, beslöts, som vi då utförligt refererade, att en förening borde bildas med syfte att verka för att bereda tjänare lifränta. Sedermera ha komiterade utarbetat stadgar och program för föreningen, och denna konstituerades i måndags. Till styrelse valdes kapten O. von Bahr, major H. Cederschiöld, revisionssekreteraren C. Lindhagen, friherrinnan E. Rudbeck, fruarna Hanna Palme och Agnes Vicaner, hvilka hafva att utse en sjunde ledamot. Föreningen skall verka för, att tjänare må vid 55 års ålder erhålla en årlig lifränta genom att under tjänstetiden af husbondfolket göras penninginsättningar utan afdrag å gällande löneförhöjningar. Insättningarna skola ökas progressivt för hvarje nytt år tjänare haft anställning på samma plats, och äro alternatift a) första året 3, andra året 6, tredje året 9 samt hvarje följande år 15 kr.; b) för motsvarande tider 5, 10, 15, 20 och 25 kr. Föreningens medlemmar skola gå i spetsen och äro hvar i sin stad skyldige att personligen tillämpa föreningens grundsatser. Lifräntans högsta belopp skulle efter 40 tjänsteår bli alternatift 120 och 199 kr.

»Malin K:s» minne. Å Augerums kyrkogård nära Karlskrona har — genom försorg af Göteborgs läkaresällskap — upprests en enkel, men vacker minnesvård i svart granit öfver författarinna fru Emma Linck (»Malin K.»), hvars porträtt och runa på sin tid voro införda i Idun. Som man erinrar sig, hade fru Linck ställt sin

efterlämnade, icke obetydliga förmögenhet till nämnda läkarsällskap, att efter meddelade föreskrifter förvaltas och utdelas för välgörande ändamål och stiftelser inom Göteborgs samhälle.

Ryska kejsarinnan nedkom förliden fredags afton med en dotter. Strax efter födelsen erhöll den nyfödda namnet Olga. Enligt utfärdad bulentia är moderns och barnets befinnande mycket tillfredsställande.

En växt- och blomsterutställning från Haga trädgård är från och med i dag anordnad i konstsalongen n:r 2 Hamngatan härstädes och avslutas på söndag afton, hvarefter försäljning af utställda växter pågår under mån- och tisdagen.

Teater och musik.

Kungl. operan har återupptagit »Martha». Hufvudrollerna utföras af fru Linden och fröken Kragballe samt hrr Ödman, Sellergren och Brag. Vi återkomma.

Sedan fru Östberg nu blifvit återställd från sin sheshet, kan »Valkyrian» ånyo gifvas.

Franz Rummel, den framstående pianisten, som redan för några år sedan gästade Stockholm, biträde i tisdags vid en konsert å k. operan. Med utförandet af Beethovens konsert i ess-dur, n:r 5, op. 75, samt Liszts fantasi öfver ungerska folkmelodier visade han, att han förenar en klar och god teknik med en lycklig förmåga att tolka såväl äldre som modernare mästare. K. hofkapellet utförde under förste hofkapellmästaren Nordqvists förträffliga ledning Byströms d moll-symfoni och uvertyren till »Den flygande holländaren» af Wagner samt sköndade liksom hr Rummel lifligt och välförtjänt bifall. Sådant kom ock i rikaste mått hr Lundqvist till del för hans utförande af Södermans bekanta ballad »Tannhäuser». Bland den ej särdeles talrika publiken märktes h. m:t konungen med uppvaktning.

Dramatiska teatern. Under inöfning att inom kort gifvas är Shakespeares storslagna skådespel »Köpmannen i Venedig» med hr Hillberg i Shylocks och fru Hofving i Portias roller.

Till förmån för hr G. af Geijerst. m gifves å Vasateatern om söndag en matiné, hvarvid hans 3-aktskomedi »Per Olsson och hans käring» uppföres.

Vasateatern. Herr Alb. Ranft har vänt en ny sida till af sin mångvådade direktörsmantel och ger nu operett i det gamla kära operett-templet. Det är *Millöckers* underhållande och populära »Söndagsbarnet», för några år sedan under samma spira uppförd å Djurgårdsteatern. Bifallet är hvarje kväll det lifligaste.

Lilla fröken *Nilsson*, så täck och behaglig i smärre uppgifter, kan visserligen ej sägas räcka till i lady Rockhills roll, i sin tid kreerad af fru Castegren, men fröken *Hamberg* är både i spel och sång helt förträfflig som Drolly och herr *Svenssons* Tristan äfven värd allt erkännande. Den lustiga dragontron företrädes ypperligt och muntrande af hrr *Adami*, *de Wahl* och *Sandberg*, och herr *Hagmans* Butterfield har ingalunda legat af sig. Ensemblen är förträfflig, och herr *Halldén*s elegant svingade taktpinne rycker i lika hög grad publik som spelande med i de glada rytterna.

Södra teatern uppför i dag fredag för första gången »Två vapen», lustspel i 4 akter af Blumenthal och Kadelburg.

Förestående konserter. Om måndag gifver *Aulinska kvartetten* sin andra kammarmusiksoaré för säsongen, hvarvid utföras L. Normans stråkkvartett, e-dur, L. Glass' pianotrio, e-moll, och Beethovens stråkkvartett op. 18, n:r 6, C-dur.

Fru Dina Edling gifver instundande tisdag konsert i Musikaliska akademins stora sal med benäget biträde af grefvinna Math. Taube, fröken Alfhild Larsson, konsertmästaren Tor Aulin och dir. H. Håkansson samt en större kör. Att denna konsert kommer att samla fullt hus, kan man taga för gifvet.

Fru Eva Nansen, framstående romanssångerska från Kristiania, gifver med biträde af fröken Caroline Bergh en romanskonsert i Musikaliska akademins stora sal nästkommande fredag den 29 dennes. Som bekant hafva vi redan haft tillfälle meddela fru N:s porträtt i Idun.

Lucy Thoumaïan.

En lifsbild från det förtryckta Armenien.

I dessa dagar, då den europeiska världens ögon med oro och förfäran riktas mot det armeniska berglandet, kan det helt visst intressera »Iduns» läsarinna att göra en kvinnas bekantskap, hvilkens öde på ett underbart sätt förknippats med det olyckliga folks, som därborta i fjärran Asien försmäktar under turkiskt tyranni och gör förtviflade ansträngningar för att befria sig därur.

Det var dock icke vid foten af Ararat, som Lucy Thoumaïans vagga stod. Hon föddes den 20 oktober 1858 i Amiens, där hennes far, mr Rossier de Vismes, verkade såsom protestantisk präst efter att ha lämnat sitt hemland Schweiz till följd af de religiösa stridigheter, som uppstått därstädes år 1847. År 1870 blef emellertid fadern åter kallad till kyrkoherde i ett af Schweiz' mest förtjusande pastorat, det sköna, idylliska Chexbres, beläget vid Genève-sjön, mellan Lausanne och Vevey. Från prästgårdens fönster hade man den mest hänförande utsikt öfver lac Léman, Dent du Midi och »les embouchures du Rhône», där floden, lämnande sitt trånga fängelse bland Walliserbergen, blandar sitt klara vatten med den härliga sjöns djupblå böljor. En sådan omgivning kunde ej annat än inverka på den unga flickans känsliga natur och gifva näring åt det drag af svärmeri, som yppar sig äfven i hennes senare lif. Husets andliga atmosfär, umgänget med de högt bildade föräldrarna och med de begåfvade äldre syskonen — tre systrar och en bror, numera professor vid universitetet i Lausanne — voro likaledes ägnade att utveckla hennes rika anlag.

Såsom god vän till två af de äldre systrarna vistades den, som tecknar denna lifsbild, vid den tiden ofta i prästgården och blef således äfven bekant med Lucy, hvilken dock förhärskande på mig gjorde intrycket af en blyg och tillbakadragen ungmö. Att hon emellertid ägde en föga vanlig natur var ingen hemlighet för dem, som dagligen umgingos med henne. Här får jag särskildt uppehålla mig vid ett drag i hennes karaktär, som är det mest utmärkande för henne, och som satt sin prägel på hela hennes senare lif: hennes stora, i somligas ögon t. o. m. öfverdrifna medkänsla för allt mänskligt elände. I Chexbres ytrade sig detta genom täta besök hos fattiga och sjuka, hvilka dyrkade den unga präst-dottern, men emellanåt missbrukade hennes godhet. Hennes gåfvor i matvaror, vin och pengar stodo icke alltid i rimligt förhållande till hennes egna och husets tillgångar, och det var icke utan, att hennes godhjärtighet och frikostighet ibland ansågos öfverskrida alla gränser.

Dock icke blott timliga gåfvor slösade hon öfver de vanlottade i samhället, utan sitt unga hjärtas bästa, rikaste känslor; hennes medkänsla var i sannaste måtto ett *medlidande*. Det inträffade icke ett dödsfall inom församlingen, som icke föranledde henne att infinna sig i sorgeluset för att blanda sina tårar med de efterlevnades; hvarje begrafning eller olyckshändelse kostade henne flere nätter sömn.

Till följd af min egen flyttning till Sverige förlo-

rade jag sedermera Lucy Rossier de Vismes ur sikte. Men genom hennes systrar visste jag, att hon befann sig i Paris, där hon hos en ansedd familj hade hand om den ende sonen, en gosse på 9 eller 10 år, som ingen kunde få bukt med, men som hon fullständigt afväpnade genom sitt ovanliga tålmod.

År 1885 dog fadern tämligen hastigt efter en lång och nitisk prästerlig verksamhet och modern flyttade till Lausanne. Här var det som Lucy först träffade sin tillkommande make.

Några år förut hade en ung man i armenisk dräkt uppenbarat sig där i de teologiska föreläsningssalarna och hade, efter att på otroligt kort tid ha tillägnat sig det främmande språket, fullföljt sina studier och efter väl aflagda examina blifvit prästvigd i den gamla protestantiska staden. Född i Marsovan i Armenien och sålunda tillhörande den gregorianska kyrkan, uppfostrad af munkar i ett kloster på Libanon, hade Garabet Thoumaïan känt en okuflig dragning till den rena evangeliska tron och till sina landsmäns stora häpnad begifvit sig till Schweiz för att utbilda sig till en Herrans tjänare och sedermera förkunna ett öförfalskadt evangelium för sina underkufvade bröder.

Vid sitt andra besök lärde han känna fröken Lucy Rossier de Vismes och vann hennes kärlek och aktning till den grad, att hon fick mod till att förena sina öden med hans och följa honom till hans asiatiska hemland. De vigdes i januari 1886, och efter några veckor befunno de sig i hans fädernestad Marovan, där han blef professor i teologi och filosofi vid en af amerikanska grundad högstskola, »the college of Anatolia». Där utsträckte sig hans prästerliga verksamhet ganska långt, och till följd af hans glödande värtalighet uppstod en väckelse i evangelisk anda bland de i former och ceremonier stelnade gregorianske kristna.

Under tiden hängaf sig hans maka åt värden af de sjuka och fattiga. Hade under hennes flidakt hennes hjärta ofta blödt, då hon kom i beröring med det mänskliga lidandet, här höll det på att brista vid åsynen af det namnlösa elände, som omgaf henne öfverallt. Det närmaste sjukhuset befann sig på 12—15 dagsresors afstånd, i de osunda byarne med de låga, fuktiga husen, och uppe i bergstrakterna dogo människorna såsom flugor utan hjälp eller läkarevärd. Då en gosse hon kände hade dött ute i ett öppet skjul på den snöhöljda marken, öfvergifven af alla, kunde Lucy Thoumaïan icke uthärdla längre. Med sin mans fulla medgifvande beslöt hon att resa till England för att samla in pengar till ett sjukhus. Med sin lilla France befog hon sig åstad, dock reste hon först till Schweiz, där hon i september 1888 gaf lifvet åt sin andra dotter, som hon nämnde Armenia till minne af sin dyre makes fosterland. Efter att hafva uppfyllt sina första moderliga plikter mot den lilla, lämnade hon med tungt hjärta sina små älsklingar i en god väns och i sin moders vård och befog sig åstad till England för att verka för det mål hon föresatt sig. Men det gick icke så lätt, som hon hade tänkt. Ofta — så berättar hon själf — stod hon i de stolta engelska husens förstugor och fälde bittra tårar af missräkning, då hon af dess rika invånare fått ett kallt och nekande svar.

Dock större bekymmer än dessa väntade den modiga unga frun. Hon hade just börjat få framgång och samlat in ända till 3,000 p:d st., då den förfärande underrättelsen nådde henne, att hennes make den 29 januari 1893 blifvit fängslad jämte en kollega och femton andra kristna, anklagad för politiska stämplingar, och i den strängaste vinterkolden, belastad med tunga bojor, släpats den många mil långa vägen till Angora, där han fastsmidts i ett uselt fängelse ibland de värsta förbrytarna.

Nu började en långvarig process, af hvilken jag skulle kunna lämna en tillförlitlig skildring med stöd af fullkomligt autentiska dokument, som godhetsfullt lämnats mig af en af mad. Thoumaïans systrar, mad. Ransson, numera bosatt här i Sverige, i Lund. Då emellertid utrymmet ej medgifver ett närmare ingående på denna märkliga process, som kastar ett bjärt ljus på den turkiska rättskipningen, vill jag endast nämna, att Garabet Thoumaïan efter fem månaders utsägliga lidanden i juni 1893 blef dömd till döden, oakadt själfva guvernören i Angora hade medgifvit, att vittnesmålen mot Thoumaïan voro falska, afpressade genom tortyr. Lyckligtvis lade sig de främmande makterna, ja t. o. m. drottning Viktoria och kejsar Wilhelm emellan, och dödsstraffet förvandlades till landsförvisning.

Extra fin Marsala

(Qualité Inghilterra) härstädes lagrad sedan 1891. Vid undersökning af hvar. handelskemist befunnen enl. analys fullgod. Pris kr. 1:25 pr butelj. Finnes endast hos

K. A. Nydahl & C:o
Stockholm, 2 Stureplan
Riks- och Allm. telefon.

Försändes öfver hela riket. Begär priskurant! SPISBRÖD, många sorter. C. W. SCHUMACHER Kgl. hofleverantör. — 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm. fullt jämförliga med de engelska, fås hos de flesta specialhandlare i hufvudstaden. Försök!

Tandläkare dr Geo. Forssmans
 nya preparat för tändernas vård:
Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur
 Finns å de bästa apotek i parvinsländer o. hos
 hvar handlande. Färdigutskickning för Sverige hos
 Bendix, Josephson & C. O., 11 Regementsg.

Hvad gjorde nu den olyckliga maken under dessa fruktansvärda månader? Så snart hon hämtat sig efter det första bedöfvande slaget, koncentrerade sig alla hennes själskrafter i en enda tanke: hennes mans räddning. Hon arbetade oförtrutet på de fångna kristnas befrielse, och hennes vana att uttrycka sig lätt och ledigt äfven offentligt kom henne nu tillgodo. Hennes uppträdande var dock alltid prägladt af sans och värdighet och ägde ingenting, som ej skulle anstått en kristlig kvinna och verklig »gentlewoman». Det gällde nu den älskade maken och hennes nya fosterland, och hon tvekade ej. »Hjältemodig», detta är det uttryck som i England allmänt tilldelas henne; dock var det ett tåligt och oförtrutet hjältemod, som förmådde henne att dag efter dag infinna sig i underhusets försalar för att tala än med den ene, än med den andre af parlamentets medlemmar, tills hon så småningom till den grad påverkat den offentliga meningen, att interpellation följde på interpellation och dåvarande utrikesministern, lord Rosebery, lofvade att på det eftertryckligaste taga saken om hand. »Mänskligt taladt», så säger hennes make, »har jag hennes modiga, beslutssamma hållning och de energiska ansträngningar hon gjorde för min befrielse att tacka för mitt lif.»

Redan trodde hon, att hennes och hennes svägers ansträngningar kröntes med framgång, då det fruktansvärda slaget kom: dödsdomen, som på det skonsammaste sätt meddelades henne af en tillgifven vän. Men ej ens nu lät hon modet sjunka. Hon tänkte först hasta till Konstantinopel, men sir Richard Temple, som hela tiden på det varmaste förfäktat hennes sak, afrådde henne därifrån. »Därnere», sade han, »komma de icke att tro er, emedan ni är en kvinna; men engelska gentlemen skola höra på en lady och hjälpa henne.» Dessa ord karakterisera väster- och österlandets olika uppfattningar af vårt kön.

Med hjälp af den redan omtalade vännen fördubblade hon sina ansträngningar; de arbetade oafbrutet, ibland långt in på natten, och såsom vi ha sett voro alla dessa bemödanden ej förfäves, utan ledde till det önskade målet.

Icke blott makans, utan äfven moderns hjärta

var då sönderslitet; ty medan fadern försmäktade i fängelset, hade den lilla Armenia hastigt aflidit i Schweiz. Detta var den sorgliga underrettelse, som mötte prof. Thoumaïan vid hans landning i England i juli 1893.

Men makarne hängäfvos sig ej åt en ofruktbar sorg, utan all deras diktan och traktan gå förtfarande ut på att arbeta för sitt olyckliga fosterland, åt hvilket de önska icke blott politisk frihet, utan en andlig uppståndelse ur en blott form- och skenkristendoms sekelgamla mörker. Af denna orsak sträfva de oupphörligt, uthärdande tåligt och till och med glädt förlusten af alla sina jordiska ägodelar och en ädel fattigdoms försakelser.

Jag slutar min skildring med att citera en författare, hvilken besökt dem i deras nuvarande hem:

»Bortom Forest gate fann jag efter åtskilligt sökande de landsförvistes hem bland de nya, billiga små hus, som vuxit upp vid Romfordvägen. I sanning ett föga romantiskt ställe såsom bakgrund till en romantisk historia! Men slutligen uppnådde jag trädgårdsgrunden och där i dörröppningen stod den tre-åriga France, professors och hans hustrus älskade lilla förstfödda, som kommit till dem i det kära, gamla armeniska hemmet, innan ännu sorgens skugga fallit däröfver. Men om den mörkögda lilla genom sin soliga närvaro påminner om forna dagar, så låg bredvid henne den sex månader gamla Arméniette, den sista, knubbiga, svarthåriga lilla älsklingen, som upplyser de bannlystas hem och hjälper att utfylla den plats i moderns hjärta, som lämnades tom vid hennes lilla Armenias bortgång. Deras hjärtan fröjdas nu än en gång, men icke med den delvis själfviska föräldraglädjen, utan vid tanken på att helga sina döttrar åt sitt lands sak. Snart stod jag i familjens enkla helgedom. Med undantag af en vrå för Frances dockor var hvarje hörn af hvardagsrummet uppfyllt af böcker, papper och skrifter. Vid ena sidan af fönstret hade professorn sitt bord, vid den andra madame; och här äro de från tidigt på morgonen till sent på natten upptagna af skrifning, allt för den sak, som ligger dem om hjärtat. France hjälper redan till och visar sig vara en duktig liten sekreterare, under det att

Arméniette förskaffar dem den nödiga omväxlingen i deras sträfsamma arbete. Nu inträder det flitiga paret; de äro ytterst obenägna att tala om sig själfva, ty de betrakta sig blott såsom delar af det hela. Medan madame sköter om lillan, fördjupar sig professorn med mig i den brännande frågan om de armeniska blodbadet.

Med hjälp af en stor karta öfver Mindre Asien, som hans hustru nyss fullbordat, visade han mig de mest hemsökta trakterna och satte mig in i de sorgliga förhållandena. »Vi äro här», så slutade han sin redogörelse, »för att väcka det allmänna intresset och såväl min hustru som jag äro alltjämt villiga att tala vid meetings och religiösa sammankomster. Det skall alltid vara en glädje för oss att höra ifrån vänner till den armeniska saken under vår adress: 83 Shrewsbury Road, Romford Road, Forest Gate, E.»

Man inser lätt, att prof. Thoumaïan och de 65,000 evangeliska kristna, som han representerar, ej få förblandas med den stora massan af det armeniska folket, hvilken till följd af sekel-långt förtryck hunnit utveckla en del mindre vackra egenskaper och till en viss grad själf framkallat det öde, som nu drabbat den. Om nu, såsom man har själ att hoppas, en ljusare framtid börjat gry för Armenien, så glädja vi oss däråt särskildt vid tanken på dessa våra fjärran trosbröder, hvilka i likhet med Lucy Thoumaïan och hennes make lidit så mycket för Kristi sak.

Incognita.

Innehållsförteckning.

Louise Hammarström; af — r — r. (Med porträtt). — Jeanne d'Arc; poem af *Ivar Sköld*. — Ett jubelår; af *Ave*. — Om julförberedelser och julfirande; prisbelönad uppsats af *Lotten Lovén* (Forts.). — En tågsammaöstning; skiss för *Idun* af *Karl A. Tavasistjerna*. — *Iduns* julnummer och »julnummerstämningen». — Skönhetsmedel; af *Sie* (Forts. och slut). — Det skönas betydelse; en serie uppsatser för *Idun*, bearb. efter utländsk källa af *H. P. IV*: Det sköna i litteraturen — Ur notisboken. — Teater och musik. — Lucy Thoumaïan; en lifsbild från det förtryckta Armenien; af *Incognita*. (Med porträtt). — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af *Sophie Linge*.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

I statens tjänst jag ofta är,
Men jag ej någon lön begär;
Visst räknas jag blott till de små,
Men trohet visar jag som få.
Af delar tre mitt ord består,
Men blott mig själf af två man får.
Och nu jag gåtor bjuda vill,
Om ni behaga lyssna till.

Hvad som god klang-åt namn ju ger.
Ett märke som man gärna ser.
Hvad utaf tågverk lätt kan bli.
Hvad gässen pläga komma i.
Benämning endast för en dag.
En ann' af mer varaktigt slag.
En frukt hvartill vi ha behag.
Ett hus som sällan fönster har.
Ett namn bekant för en och hvar.
Samt ett från nordisk forntid grå —
Och feminina bägge två.
Ännu ett par jag minner på,
Kanske ni hört dem, flickor små.
Artist från seklets första da'r.
Hvad det är godt att landet har.
Hvad marken mest i vintras var.
En jätte fälld i nordisk skog.
Hvad efter far och mor man tog.
Hvad gjorde ärlan med all flit,
När af fru gök hon haft visit.
Hur ropar posten nattetid,
Om någon stör bivuakens frid?
Och nu farväl för denna gång,
Ty annars blir jag alltför lång.

Barbro.

Charad.

Mitt första hvarje människa har,
Såväl hvar kvinna, som hvar karl.
Mitt andra mitt hela snart förstör,
Om man ej skyddar det därför.

C. C. S.

Aritmogryf.

1	1	2	3	3	2
2	2	4	5	6	7
3	8	9	4	9	10
4	4	11	4	12	13
5	2	13	10	14	4
6	10	4	9	13	2
7	14	15	15	14	3
8	3	14	4	1	14

1) Husgerådssak, 2) gossnamn, 3) grönsak, 4) stad i Norge, 5) blomma, 6) stad i Sverige, 7) flicknamn, 8) svenskt landskap.

Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på en omtyckt ungdomstidning.

Wisom.

Paragram.

Om nedanstående ord utbylas med andra ord af närsläktad eller motsatt betydelse, t. ex. dryck — liija = mat — ros (matros) så erhålla; elfva nya ord, hvilkas begynnelsebokstäfver bilda namnet på ett för *Iduns* intresserade läsarinor välbekant fruntimmer.

- 1) Och — arbete,
- 2) förbi — tvänne,
- 3) sälg — georgin,

- 4) hud — andra,
- 5) by — traf,
- 6) å — tall — arm,
- 7) ras — Freja,
- 8) uti — lugn — du,
- 9) vinst — klo,
- 10) titta — lada,
- 11) icke — här.

Pirvel.

Korsgåta.

1	3	5	7	9	11	13
*						*
	*				*	
		*		*		
			*			
	*		*			
*				*		*
2	4	6	8	10	12	14

1) Något ätbart, 2) högtidligt tillfälle, 3) hvad en blomma kan vara, 4) dåligt gömställe, 5) hvad man gärna är i kallt väder, 6) hvad gossen är i moderns famn, 7) nytijas till broderier.

Äro de sju orden rätt funna, så bilda de bokstäfver, hvilka in'alla i de med * be-tecknade rutorna (1—14, 13—2) namn på tvänne vid matlagning använda kryddor.

S. L.

Länkgåta.

Ur namnet på en stor stad får man, utan att omflytta bokstäfverna, följande:

- 1) Namn på vind, 2) finns i sko-

gen, 3) blir om vintern, 4) i stället för helig, 5) ett djur, 6) en möbel.

Hans Henrik.

Kvadratgåta.

a	e	e	e
f	i	i	k
k	l	l	n
s	s	t	t

Hans Henrik.

Lösningar.

Logogryfen: Staguelius; tal, sal, salt, galt, teg, steg, lie, gast, is, sus, ugn, Elia, Elisa, stuga, get, lus, len, tag, nagel, agn, suga, lass, snus, glans, slut.

Tabula magican:

8	4	5	12	2
10	5	1	11	4
6	8	7	1	9
5	9	10	1	6
2	5	8	6	10

Vokalförändringsgåtan: Rasa, resa, risa, rosa, rusa, rysa.

Bokstafsgåtan: Braun — Melin. 1) Borg-holm, 2) Riesengebirge, 3) amiral, 4) Uri, 5) norrman.

Anagramgåtan: 1) Ankan, 2) Kanan, 3) kanna, 4) nakna.

HULTMANS Cacao & Chocolad

rekommenderas som den bästa och vitsordas på det varmaste af professorerna hrr Joh. Lang, Sveded Ribbing, Nils O:son Gadde, O. J. Ask samt doktor Olof Moberg.